

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl europinio sąskaitos blokavimo įsakymo sukūrimo siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose

(COM(2011) 445 final – 2011/0204 (COD))

(2012/C 191/11)

Pranešėjas **Jorge PEGADO LIZ**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. rugsėjo 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl europinio sąskaitos blokavimo įsakymo sukūrimo siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose

COM(2011) 41 final – 2011/0204 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2012 m. balandžio 17 d. priėmė savo nuomonę.

480-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. balandžio 25–26 d. (balandžio 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina šį pasiūlymą dėl reglamento ir mano, kad vienintelis jo trūkumas tik tas, kad jis pateikiamas pavėluotai, nes žaliosioji knyga dėl banko sąskaitų arešto atžvilgiu buvo priimta dar 2006 m.

1.2 EESRK mano, kad tuo pačiu metu – nors, logiškai vertinant, tai turėjo įvykti anksčiau – turėtų būti priimtas reglamentas dėl skolininko sąskaitų skaidrumo, kaip nurodyta 2008 m. žaliojoje knygoje dėl skolininkų turto skaidrumo.

1.3 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijai pavyko tokioje techniniu požiūriu sudėtingoje srityje pasiūlyti teisinę procedūrą, kurioje tinkamai subalansuoti įvairūs svarbiausi interesai ir teisingai subalansuotos įvairių suinteresuotųjų šalių teisės.

1.4 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija atsižvelgė į daugelį rekomendacijų, kurias EESRK pateikė savo nuomonėje dėl pirmiau minėtos žaliosios knygos, įskaitant tai, kad procedūra bus taikoma ne tik banko sąskaitose laikomiems gryniešiams pinigams, bet ir kitoms finansinėms priemonėms, taip pat aspektams, susijusiems su europinio sąskaitos blokavimo įsakymo (ESBĮ) išdavimu priėmus vykdomąjį dokumentą, plačia teismų, turinčių bylų nagrinėjimo jurisdikciją, apibrėžtimi, tuo, kad įtraukiami tik prašymai dėl skolų ir negrąžintų sumų kartu su delpinigiais ir pripažintų sąnaudų, ir aiškiai apibrėžtos šios priemonės ginčijimo ir teiktinų skundų taisyklės siekiant užtikrinti procedūros teisėtumą ir apsaugoti ieškovų, atsakovų ir trečiųjų šalių interesus.

1.5 EESRK ypač palankiai vertina tai, kad – ko Komitetas irgi pageidavo – procedūrą bus galima taikyti kaip alternatyvią (neprivalomą) priemonę, ES teisės aktą nuspręsta įforminti reglamento forma, nes reglamentu geriausia suderinti teisės aktus, o tai yra labai svarbu kuriant bendrąją rinką, ši priemonė taikytina tik tarpvalstybinio pobūdžio atvejais; ir galiausiai pasirinktas tinkamas teisinis pagrindas (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsnio 2 dalis). Be to, Komitetas rekomenduoja nustatyti tinkamą, paprastą ir sąnaudų ir naudos atžvilgiu proporcingą procedūrą. Šias sąlygas būtina vykdyti ne tik dėl tarptautinio procedūros pobūdžio, bet ir atsižvelgiant į priemones, kurių turės imtis visi, norintys taikyti šią procedūrą arba kuriems ji bus taikoma.

1.6 Tačiau EESRK nevisiškai įtikina pati priemonės esmė – visų pirma dėl to, kad Jungtinė Karalystė nenori jos taikyti ir dėl to, kad neaišku, kokios bus visos šios procedūros sąnaudos, ir kad reikės nustatyti, kuris užsienio šalies teismas yra kompetentingas, o tai kels sunkumų, ypač mažoms įmonėms. EESRK taip pat nevisiškai įsitikinęs, ar pasiūlyme laikomasi subsidarumo ir proporcingumo principų; bet ir dėl to, kad persvarstyto reglamento „Briuselis I“ pasiūlymu turėtų būti panaikinta egzekvatorų procedūra ir poveikio vertinime pateiktos laukiamų rezultatų sąmatos yra pernelyg netikslios.

1.7 EESRK mano, kad reikėtų peržiūrėti ir patobulinti kai kurių nuostatų turinį, siekiant, kad jos būtų aiškesnės, paprastesnės ir tikslingesnės, be to, reikėtų ištaisyti kai kurias vertimo ir spausdinimo klaidas. Komitetas ragina Komisiją atsižvelgti į savo pastabą šiuo klausimu.

2. Pasiūlymo tikslas ir rengimo aplinkybės

2.1 Šiuo pasiūlymu dėl reglamento Komisija tęsia savo darbą, pradėtą 2006 m. Komisijai priėmus žaliąją knygą dėl banko sąskaitų arešto⁽¹⁾. Komisija siūlo ES teisės sistemą papildyti reglamentu dėl europinio sąskaitų blokavimo įsakymo (ESBĮ), t. y. teisės aktu, kuris būtų alternatyva valstybėse narėse taikomoms procedūroms. Pasiūlymu siekiama užtikrinti, kad būtų galima greitai ir nebrangiai blokuoti skolininkų banko sąskaitas esant piniginiams reikalavimams tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse ir komercinėse bylose, kad bet kurio ES teritorijoje esančio banko sąskaitoje laikomų lėšų nebūtų galima išimti ar pervesti, jeigu kuri nors iš susijusių šalių ar turtas yra kelete valstybių narių (tarpvalstybinio pobūdžio bylos, kaip apibrėžta pasiūlymo 3 straipsnyje), neatsižvelgiant į teismo pobūdį.

2.2 Ši procedūra ne privaloma (2-oji sistema, paprastai vadinama „28-ąja taisykle“), o alternatyvi, galiosianti lygiagrečiai su valstybių narių jau taikomomis tokio pat pobūdžio ir tokios pat paskirties apsaugos priemonėmis.

2.3 Reglamentas dėl įvairių priežasčių netaikomas:

- a) mokesčių, muitų ir administraciniams byloms,
- b) bankrotui, bendrovių likvidavimui, kompromisiniams susitarimams ir panašioms procedūroms,
- c) socialiniam draudimui,
- d) arbitražui,
- e) banko sąskaitoms, kurios neareštuotinos pagal valstybės narės, kurioje sąskaita yra, teisės aktus,
- f) vertybinių popierių atsiskaitymų sistemoms pagal Direktyvos 98/26/EB 10 straipsnį⁽²⁾.

2.4 Tačiau reglamentas bus taikomas sutuoktinių turto, paveldėjimo ir registruotos partnerystės turtinių pasekmių byloms⁽³⁾.

2.5 ESBĮ gali būti taikomas ir sprendimas dėl jo gali būti priimtas įvairiais momentais:

- a) prieš inicijuojant teisminį bylos nagrinėjimą siekiant priimti sprendimą arba prieš pradėdant vykdyti sprendimą prieš atsakovą,
- b) bet kuriuo teismo bylos nagrinėjimo etapu,

- c) priėmus teismo sprendimą prieš atsakovą ar kitą vykdomąjį dokumentą, vykdytiną kilmės valstybėje narėje, bet kuris dar nevykdomas toje valstybėje narėje, kurioje yra sąskaita,
- d) išdavus vykdomąjį dokumentą, kuris jau vykdomas valstybėje narėje, kurioje yra sąskaita.

2.6 1 skirsnio nuostatos (6–13 straipsniai) taikomos trimis pirmaisiais atvejais, 2 skirsnis (14–15 straipsniai) – ketvirtuoju, o 3 skirsnio nuostatos (16–22 straipsniai) taikytinos visais atvejais.

2.7 3 skyriuje įtvirtinta, kad panaikinamas besąlygiškos egzekvatorios reikalavimas (23 straipsnis), ir nustatytos išsamios taisyklės, kaip veiksmingai vykdyti ESBĮ, taip pat apibrėžiamos įvairių susijusių šalių (bankų, teismų, kompetentingų nacionalinės valdžios institucijų, atsakovų, ieškovų, kitų konkuruojančių kreditorių ir kitų nukentėjusių trečiųjų šalių teisės ir pareigos).

2.8 4 skyriuje (34–40 straipsniai) reglamentuojamos įvairios teisių gynimo priemonės: nuo reakcijos iki atsisakymo išduoti ESBĮ (22 straipsnis), ESBĮ peržiūros siekiant iš dalies pakeisti ir (arba) apriboti jo paskirtį, paskelbimo apie nutraukimą, atšaukimą ar galiojimo sustabdymą, ir galiausiai iki įprastų ir neįprastų apskundimo būdų – šalis turi visas nacionalinės teisės aktų suteikiamas teises apskusti sprendimus (37 straipsnis). Šiame skyriuje taip pat nustatyta, kaip turi būti teikiamas užstatas ar kitokia lygiavertė garantija, jeigu būtų nutrauktas ESBĮ vykdymas.

2.9 Galiausiai 5 skyriuje numatytos kai kurios siūlomai procedūrai taikytinos bendrosios nuostatos, tarp kurių, pavyzdžiui, yra nuostata, kad advokato dalyvavimas nėra privalomas, taip pat pateikiamos nuostatos dėl sąnaudų ir terminų.

2.10 Be to, šiame skyriuje nustatomos santykio su kitais privalomais ES ar nacionalinės teisės aktais taisyklės ir tai, kokių išpareigojimų valstybės narės privalo laikytis, kad veiksmingai ir tinkamai įgyvendintų šį teisės aktą.

2.11 Komisijos atlikto išankstinio poveikio vertinimo santaruka atskleidžia, kad:

- a) tarpvalstybinė bloga skola gali siekti 1,12–2 mlrd. EUR per metus
- b) tarpvalstybiniai išlaikymo reikalavimai gali būti maždaug 268 mln. EUR per metus
- c) tarpvalstybinė beviltiškų skolų suma per metus sudaro 55 mlrd. EUR
- d) tik 11,6 proc. įmonių kreipėsi dėl nacionalinio blokavimo įsakymo, taip siekdami užtikrinti, kad tarpvalstybinio reikalavimo suma būtų sumokėta

⁽¹⁾ COM(2006) 618 final, 2006 10 24.

⁽²⁾ OL L 166, 1998 6 11, p. 45.

⁽³⁾ Plg. Reglamentą (ES) Nr. 1259/2010 (OL L 343, 2010 12 29, p. 10) (santuokos nutraukimas ir gyvenimas skyrium, Roma III), Reglamentą (EB) Nr. 44/2001 (OL L 12, 2001 1 16, p. 1) (civilinės ir komercinės bylos), Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 (OL L 338, 2003 12 23, p. 1) (santuoka); taip pat 2011 m. kovo 16 d. Pasiūlymą dėl reglamento COM(2011) 127 final (registruotos partnerystės) ir 2011 m. kovo 16 d. Pasiūlymą dėl reglamento COM(2011) 126 final (sutuoktinių turto teisinis režimas); plg. EESRK nuomones: OL C 325, 2006 12 20, p. 65 (vaiko teisės), OL C 325, 2006 12 20, p. 71 (santuoka), OL C 44, 2011 2 11, p. 148 (paveldėjimas) ir OL C 376, 2011 12 22, p. 87 (registruotos partnerystės turtinės pasekmės).

e) spėjama, kad per metus areštuojama 34 000 banko sąskaitų, susijusių su tarpvalstybinėmis skolomis, kurių bendra suma sudaro 640 mln. EUR

Kaip nurodoma šiame vertinime, europinis blokavimo įsakymas:

a) padėtų užtikrinti papildomų 373 mln. EUR–600 mln. EUR blogų skolų išieškojimą per metus

b) šiuo metu tarpvalstybine prekyba užsiimančioms bendrovėms padėtų sutaupyti 81,9 mln. EUR–149 mln. EUR išlaidų per metus.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Jau daugelį metų iš Europos Komisijos Teisingumo generalinio direktorato gauname formaliumi požiūriu nepriekaištingus, gerai apgalvotus ir aiškiai suformuluotus techninius bei teisinius tekstus, padedančius užtikrinti „geresnę teisėkūrą“, teisinį tikrumą ir saugumą.

3.2 Ne išimtis ir šis pasiūlymas, todėl EESRK palankiai jį vertina ir mano, kad vienintelis jo trūkumas tik tas, kad jis pavėluotas.

3.3 Be to, Komisijai pavyko tokioje techniniu požiūriu sudėtingoje srityje pasiūlyti teisinę procedūrą, kurioje tinkamai subalansuoti įvairūs svarbiausi interesai ir teisingai subalansuotos įvairių suinteresuotųjų šalių teisės. Šios teisės išsamiai aptariamose detaliose, nepriekaištingos struktūros poveikio vertinime, kuris pridodamas prie pasiūlymo ir kurį EESRK jau ne kartą prašė parengti.

3.4 Taip pat reikia pasakyti, kad Komisija atsižvelgė į daugelį rekomendacijų, kurias EESRK pateikė savo nuomonėse dėl pirmiau minėtos žaliosios knygos ir dėl žaliosios knygos dėl skolininkų turto skaidrumo (COM(2008) 128 final) ⁽⁴⁾. Tarp jų yra tokių aspektų kaip ESBJ išdavimas priėmus vykdomąjį dokumentą (2 skirsnis); plati teismų, turinčių bylų nagrinėjimo jurisdikciją, apibrėžtis (6 straipsnis); įtraukiami tik prašymai dėl skolų ir negrąžintų sumų kartu su delpinigiais ir pripažintų sąnaudų (tokių kaip advokatų honorarai ir kitos); ir aiškiai apibrėžtos šios priemonės ginčijimo ir teiktinų skundų taisyklės siekiant užtikrinti procedūros teisėtumą ir apsaugoti ieškovų, atsakovų ir trečiųjų šalių interesus.

3.5 Komisija atsižvelgė ir į daugelį Europos Parlamento neseniai priimtų rekomendacijų šiuo klausimu ⁽⁵⁾, ir tai taip pat sveikintina.

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės: OL C 10, 2008 1 15, p. 2, ir OL C 175, 2009 7 28, p. 73.

⁽⁵⁾ Pranešimas savo iniciatyva A-7 0147/2011, 2011 4 14, pranešėja Arlene McCarthy, 2011 m. gegužės 10 d. EP rezoliucija (TA(2011) 0193).

3.6 EESRK ypač palankiai vertina tai, kad atsižvelgta į jo ankstesnę prašymą ir procedūrą bus galima taikyti kaip alternatyvią (neprivalomą) priemonę, taigi ieškovai galės visiškai laisvai pasirinkti nacionalinę teisę. Tas pats pasakytina ir apie tai, kad ES teisės aktą nuspręsta įforminti reglamento forma, nes reglamentu geriausia suderinti teisės aktus, o tai yra labai svarbu kuriant bendrąją rinką ir siekiant, kad valstybėse narėse būtų taikomos kuo vienodesnės procedūros, ir tuo pat metu užtikrinamas didesnis teisinis tikrumas ir saugumas, ko EESRK irgi pageidauja; ši priemonė taikytina tik tarpvalstybinio pobūdžio atvejais; ir, galiausiai, pasirinktas tinkamas teisinis pagrindas (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsnio 2 dalis).

3.7 Komitetas taip pat palankiai vertina tai, kad procedūra bus taikoma ne tik banko sąskaitose laikomiems gryniesiems pinigams, bet ir kitoms finansinėms priemonėms ⁽⁶⁾ (būtent tai anksčiau ir siūlė EESRK).

3.8 Nepaisant teigiamų aspektų, EESKR neįtikina pati priemonės esmė ir kelia abejonių, ar laikomasi subsidiarumo principo.

3.8.1 Visų pirma ir būtent todėl, kad pati Komisija pripažįsta, kad tokio pat rezultato būtų galima pasiekti ir kitomis priemonėmis.

3.8.2 Antra, todėl, kad dabar galima manyti, jog pagal Komisijos pasiūlytą modelį, kuriam pritaria ir EESRK, bus peržiūrėtas ir reglamentas „Briuselis I“ ir kad bus išspręstas opus egzekvatorų klausimas.

3.8.3 Ir pagaliau todėl, kad iš pirmiau minėto puikios struktūros poveikio vertinimo nesimato, kad būtų visapusiškai išanalizuota ir deramai įvertinta, kiek, visų valstybių narių teisę papildžius nauja teismine procedūra, padidės sąnaudos, turint omenyje visus aspektus – įgyvendinimo, įmonių ir vartotojų informavimo, teisėjų mokymo, advokatų ir kitų teisininkų, valstybės pareigūnų (ypač teisės specialistų), jau nekalbant apie padidėjančias teisminių institucijų veiklos sąnaudas, kurios padidės todėl, kad įvairias formas reikės tvarkyti 23-imis ES kalbomis. Šių sąnaudų ekonominės naudos aspektu negalima lyginti su sutaupyti numatytomis bendrovių išlaidomis arba su numatyta papildoma blogų skolų išieškojimo suma, kurios apimtis prognozuojama nuo 373 iki 600 milijonų eurų. Be to, neaišku, kokios bus visos šios procedūros sąnaudos ir kuris užsienio šalies teismas bus kompetentingas, o tai kels sunkumų. Tai gali turėti neigiamo poveikio įmonėms, ypač mažosioms.

3.9 Be to, EESRK (kaip ir EP) ir toliau yra įsitikinęs, kad kartu su šia iniciatyva (o gal net logiškiau būtų tai padaryti anksčiau) reikėtų imtis ir kitos – susijusios su skolininkų turto skaidrumu. Komitetui vis dar neaišku, kodėl Komisija visų pirma stengiasi, kad kuo greičiau būtų priimtas šis pasiūlymas (ir gal net tik šis), o ne kitas.

⁽⁶⁾ Kaip apibrėžta Direktyvos 2004/39/EB 4 straipsnio 1 dalies 17 punkte ir I priedo C skirsnyje (OL L 145, 2004 4 30, p. 1).

3.10 Galiausiai EESRK turi pasakyti, kad apgailestauja ne tik dėl Danijos sprendimo, atsižvelgiant į savo gerai žinomą principinę deklaraciją, nepriimti šio dokumento, bet ypač dėl to, kad apie sprendimą jo nepriimti paskelbė ir Jungtinė Karalystė. Žinoma, būtent ši valstybė narė, skirtingai nei kitos, neturi panašių teisės aktų. Reikia pasakyti, kad apie šią spragą Britanijos teisės sistemose buvo rimtai nuogaustaujama svarstant žaliąją knygą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 2 straipsnio 2 dalies c punktas

Reikia paaiškinti, kodėl reglamentas netaikomas arbitražui, nes gali būti pakenkta arbitražiniams teismams, kurie kai kuriuose valstybėse narėse priima sprendimus dėl vykdomųjų dokumentų, kaip tą teismo sprendimu daro paprasti teismai.

4.2 2 straipsnio 3 dalis ir 32 straipsnis

Areštas taikomas visoms sąskaitoms be išimties: galima reglamento netaikyti pajamų ar atlyginimo dydžio sumoms.

4.3 4 straipsnio 1 dalis ir 29 straipsnis

Kadangi šis klausimas itin delikatus, tokias formuluotes kaip „atsakovo arba trečiojo asmens atsakovo vardu tvarkoma sąskaita“ ir „trečiojo asmens vardu atidarė atsakovas“ turi būti tiksliau apibrėžtos ir geriau paaiškintos, kad neliktų jokių abejonių dėl reglamento taikymo srities ir kad tai nepakenktų trečiųjų šalių interesams.

4.4 7 straipsnio 1 dalies a punktas

Šio punkto formuluotė ne visų kalbų variantuose yra tokia pati [vertėjo pastaba: kai kurių kalbų redakcijose, įskaitant portugalų (ir lietuvių – lietuvių k. vertėjos pastaba) teigiama „...reikalavimas atsakovui yra tinkamai pagrįstas“, o kitose redakcijose, įskaitant anglų, teigiama „...atrodė, kad reikalavimas atsakovui yra tinkamai pagrįstas“].

4.5 8 straipsnio 2 dalies f punktas

[Dokumentui lietuvių kalba netaikoma: pranešėjas atkreipia dėmesį, kad portugalų kalbos redakcijoje nuoroda į 7 straipsnio 1 dalies b punktą klaidinga nurodyta kaip 17 straipsnio 1 dalies b punktas].

4.6 13 straipsnis

Taikant tokio pobūdžio procedūrą, kurią mėginama įvesti minėtu pasiūlymu, nederėtų valstybėms narėms palikti nuspręsti dėl įvairių laikotarpių, nes tokiu atveju neliks garantijų, kad taikymas visur bus vienodas, taigi atsirastų netikrumas.

4.7 20 straipsnio 1 dalis

Formuluotę „tie teismai gali bendradarbiauti“ reikėtų pakeisti formuluote „privalo bendradarbiauti“.

4.8 25 straipsnio 1 dalis

Formuluotė „nedelsiant“ yra pavojingai aptaki: ją reikėtų pakeisti konkrečiu minimaliu terminu, tokiu kaip „kitą darbo dieną“.

4.9 27 straipsnio 3 dalis

Galimybė naudotis saugiomis elektroninio ryšio priemonėmis turėtų būti taikoma visoms priemonėms, įskaitant teismų bendradarbiavimą pagal Komisijos programą *e. teisingumas*, siekiant paspartinti procedūras.

4.10 41 straipsnis

Straipsnio pabaigoje reikėtų įrašyti tokią formuluotę: „išskyrus tuos atvejus, kai advokatas privalo dalyvauti pagal kompetentingo teismo veiklą reglamentuojančią nacionalinę teisę“.

4.11 44 straipsnis

Ši nuostata gali būti įvairiai interpretuojama ir procedūrose gali sukelti netikrumą. Ją reikėtų išbraukti.

4.12 Terminų apibrėžimas

Terminai kelete straipsnių apibrėžiami skirtingai. Vienur kalbama apie „kalendorines dienas“ (21 straipsnis), kitur – apie „darbo dienas“ (24 straipsnio 3 dalies c punktas, 27 straipsnis) arba tiesiog „dienas“ (35 straipsnio 4 dalis). Kad niekam nekiltų jokių abejonių, terminus visur reikėtų apibrėžti vienodai.

4.13 Priedai ir 47 straipsnis

Būtina geriau įvertinti ir iš anksto patikrinti priedų turinį, o ypač kalbas, kuriomis jie turi būti naudojami, taip pat išsiaiškinti, ar nereikia vertimo, jeigu norima, kad jie būtų tinkamai suprasti. Tas pats pasakytina apie papildomus įrodymus ir žodinius parodymus (11 straipsnis).

2012 m. balandžio 26 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON